

Óli Jacobsen

Føroyingar á stórhvalaveiðu í Suðurishavinum: PRINSURIN KEMUR UMBORÐ

2. partur

Tann 1. oktober 1946 fóru 66 føroyingar við Barjamu til Scrabster fyri at fara á stórhvalaveiðu í Suðurishavinum við hollendarum.

Í seinasta parti varð greitt frá ferðini til Hollands. Høvuðskeldurnar til hesa frásøgn eru Mikkjal Gulklett í Nólsoy og frá hjá Poul Kamban frá pápa sínum Marius Kamban.

Endiliga tann 14. oktober komu teir umborð á móðurskipið, Willem Barendsz. fyri at rigga til, áðrenn farið varð avstað. Her var nógv at gera, tí ein hópur av útgerð skuldi takast umborð líka frá heilivági til flogfær.

Henda stóra ætlan vakti eisini stóran ans í Hollandi, ikki minst tí fjølmiðlarnir har gjørdur so nógv burtur úr henni.

Orsakað av tí stóra almenna áhuganum fekk meginparturin av manningini frí sunnudagin 20. oktober, so fólk kundu sleppa umborð at vitja. Áhugin var eisini stórir, tí ikki færri enn 4.000 fólk komu "á gátt".

Áhugin var framvegis so stórir, at tann 23., trýggjar dagar seinni, komu onnur 1.000 fólk á vitjan. Millum hesi var Bernhard prinsur, maður Julionnu drottning. Men tá ið menn eisini arbeiddu henda dagin, var øll henda vitjanin til fortreyð fyri arbeiddinum umborð.

Tann 24. oktober var stór stórt ball umborð, tí tann dagin var skipið yvirtikið av reiðarinum. Ein ministari var umborð tann dagin. Tá ið hann kom umborð, fór merki felagsins til tops. Tað var ein javnur streymur umborð av fólki at síggja skipið allan dagin. Tað mundi vera fleiri túsund fólk. Tað vóru so nógv, at tað var sjáldan arbeiddandi fyri teimum.

Hendan dagin fóru manningin umborð á Willem Barendsz at búgva.

Tá ið føroyingarnir fóru av sjómansheiminum, komu norðmenn aftur í staðin fyri teir. Teir skuldu eisini við Willem Barendsz.

Tað stóð í hollenskum bløðum, at føroyingar heima vóru illir um, at teir fóru á hvalaveiðu við Willem Barendsz. Onkur helt, at tað mundi heldur vera norðmenn, sum vóru illir um, at føroyingar eisini vóru við.

Tann 26. oktober kom eitt flogfar umborð aftrat. Flogfærini skuldu nýtast til at leita eftir hvali.

Sunnudagin 27. oktober kl. 9 um morgunin var loyst frá kaiuni.

Tveir sleiparar vóru á framendanum og ein á afturendanum í móðurskipinum at fáa tað frá bryggju. Eitt politiorkestr spældi á kaiuni, tá ið skipið varð loyst.

Í Hollandi varð nógv gjørt burtur úr ætlaðu stórhvalaveiðuni. Hetta komu føroyingarnir eisini at merkja

Willem Barendsz við bryggju í Hollandi. Sum tað sæst er áhugin hjá fólki stórir.

Brúgvvarnar vóru svartar av fólki, har skipið kom framvið.

Eitt ótal av bátum fylgdi skipinum avstað. Tað vóru nógv túsund menniskjur á fótum at síggja skipið fara. Skúlabørn fingi eisini frí at fylgja hesi stórhending.

Komnir nakað út um Amsterdam var lagt at eini brúgv í Imuiden, har takast skuldi lóður til hvalaveiðuna, m.a. 2.000 harpunir.

Tað var gott veður men regnaði illa. Tá teir komu nakað longur út, komu teir inn í eina kanal. Teir máttu bíða ein hálvan tíma, áðrenn tað var pumpað so mikið av sjógvi inn í kanalina, at skipið kundi sigla víðari. Meðan teir lógu í kanalini, var øgiliga nógv

av fólki og hugdi at skipinum. Kl. 6 um kvøldið sleptu sleipararnir skipinum, tá vóru teir væl leysir frá landið.

Tá fór sirenin at ýla fyri eini bjargingarroynd. Tað var boð til fólkið um at koma til bátarnar beinan vegin og hava bjargingarbelti hjá sær. Øllum fólkinum á skipinum varð sagt, hvønn bát, teir skuldu koma til, og hvat teir skuldu gera í bátinum. Henda fyrsta royndi fall ikki væl út, tí nógv fólk møtti ikki upp við bátarnar.

Síðan var farið til Southampton í Onglandi eftir meira útgerð. Her skuldi allur hesin hvalaflotin hittast, so teir kundu fylgjast á leiðini suðureftir. Onkur teirra var tó longu komin til Suðurafrika.

Meðan teir sigldu fram við Dover á suðurstrondini á Onglandi, sóu teir fleiri skipsvrak, sum lógu sokkin á botni við mastrum og kommandobrugv upp undan. Hetta hava verið leivdir frá heimsbardaganum.

Í Southampton var eisini møguleiki at sleppa í land ein dag at hugna sær. Teir sum høvdu hug at fara í land fingi hálvt annað pund við sær, tá var tað ikki so lítið. Hesum kundi nógvur stuttileiki fáast burtur úr á teimum ymisku barrunum. Summir av monnunum høvdu eisini trupult við at finna umborð aftur.

Sóu "Queen Mary" og "Queen Elisabeth"

29. oktober kl. 7 um morgunin vóru teir komnir inn til Southampton, har teir

skuldu taka ymiska útgerð umborð. Kl. 9 kom loðsurin umborð og førði skipið inn til eina kai. Skipið var væntað, og arbeiddið byrjaði beinanvegin.

30. oktober arbeiddu teir ymiskt arbeiddi umborð. Tá teir byrjaðu um morgunin manglaðu 16 mans. Teir vóru eftir í landi og høvdu ongantíð verið umborð um náttina.

Seinnapartin fór annað flogfarið hjá Willem Barendsz at leita eftir einum hvalabáti, sum einki var frætt frá. Tað kom tó skjótt aftur og segði alt at vera í besta lagi. Fleiri føroyingar vóru og hugdu at Queen Mary sum liggur í eini dokk í Southampton.

31. oktober við fleiri øðrum av manningin og hugdi at Queen Elisabeth, sum lá við eina kai tætt við har, sum Willem Barendsz lá. Queen Mary og Queen Elisabeth vórðu tá kend sum heimsins størstu ferðamannaskip.

Áðrenn farið var, blivu føroyingarnir býttir millum móðurskipið og hvalabátarnar, alt eftir teirra útbúgving og royndir.

Ein av teimum, sum Marius Kamban kom at kenna serliga væl, var Torbjørn, sonur Jóan Jakku Joensen, kendur skómakari í Havn. Torbjørn var 20 ára gamal og nakað yngri enn Marius. Men hann hevði sínar royndir, tí hann hevði verið við føroyska hvalabátinum Heyki. Hann hevði eisini verið við øðrum skipum, m.a. Tjaldrinum, tá ið tað sakk í 1946.

Hvalabátarnir høvdu umframt kvinnumeisini nummar. Marius fór við Johanna W. Vinke, AM-5, og Torbjørn við Gerrit W. Vinke AM1.

Meira enn 100 tons av provianti

Tað kann geva eina mynd av, hvussu stórt hetta tiltak var, at nevna nøgdin av provianti. Í proviantgoymsluni vóru m.a. 60 tons av eplum, 40 tons av kjóti, 30 tons av mjóli, 22 tons av grønmeti og 10 tons av sukri.

1. november var farið frá kaiuni og út á redina. Har var ankrað upp. Har skuldi bíðast eftir hvalabátunum, sum skuldu koma til Southampton og síðani fylgjast við kókarinum suður eftir. Um kvøldið fingi teir eina bók, har tað skuldi skrivast upp teir tímar, teir arbeiddu yvirtíð.

Mikkjal fekk sjeið pakkar av sigarettum. 2. november arbeiddu teir á dekkinum fyri at fáa tað ruddað, áðrenn teir skuldu sigla. Um kvøldið fingi teir sápu og annað til keyps umborð umframt aðrar vørur.

Herlon í Kálvaið fekk 10 sunlight sápur, 5 sápur til andlit, 1 skógvar, 10 pakkar av tyggigummi, 5 pk av cigarettum.

Sunnudagin 3. november arbeiddu teir frá kl. 8 um morgunin til kl. 3 seinnapartin. Dekkið var ruddað, og tá tað var liðugt, var farið at sigla. Fýra av hvalabátunum skuldu fylgjast við Wilhelm Barendsz. Um

Bernhard prinsur vitjaði umborð